

1. REČ OBRAZOV A SYMBOLOV (VČETNE VÝZNAMU)

Súčasť neverbálnej komunikácie:

- **Symbolika** – veda o symboloch a ich využití; „reč“ znakov (tab. 3-8)
- **Syntax** – popisuje vzťahy medzi znakmi (tab. 9-10)
- **Pragmatika** – popisuje vzťahy medzi znakom a jeho užívateľmi, nie vzťahy k predmetom
- **Sémantika** – súčasť semiotiky, popisuje vzťahy medzi znakom a označovaným
- **Semiotika** – súhrnný názov pre vedecké teórie skúmajúce vlastnosti znakov a znakových sústav; veda o vlastnostiach znakov a znakových sústav

2. KLASICKÉ VYMEDZENIE SOCIÁLNEJ KOMUNIKÁCIE (H.D LASVELL)

1. **kto** – komunikátor
2. **hovorí čo** – komuniké
3. **komu** – komunikant
4. **čím** – druh komunikácie, napr. slová
5. **prostredníctvom akého média** – napr. hovorenej reči v priamom fyzickom kontakte
6. **s akým úmyslom** – intencia, motivácia
7. **s akým účinkom**

3. FORMY NONVERBÁLNEJ KOMUNIKÁCIE (VRÁTANE VÝZNAMU) (TAB 1-2)

- **proxemika** - priestorové oddialenie alebo priblíženie mluvčího
- **kinezika** – reč pohybov
- **posturologie** – reč postojov
- **gestika** – reč paží
- **mimika** – reč tvárových svalov
- **vizika** – reč očí
- **haptika** - reč dotykov

4. ŠTRUKTÚRA KOMUNIKÁCIE (POPÍŠTE)

- **komunikátor** – osoba zdelujúca
- **komunikant** - osoba prijímajúca zdelenie
- **komuniké** - obsah zdelenia

Komunikátor kóduje svoje zdelenie, napr. vo verbálnych znakoch (hovorí), vyjadruje určitý obsah (komuniké) a používa určitého média (hovorí priamo ku komunikantovi alebo mu telefonuje). Komunikant dekóduje prijaté zdelenie, ktoré obaja, komunikátor aj komunikant, interpretujú ako význam použitých znakov, pričom išlo napr. o verbálne zdelenie, obaja používajú svoju slovnú zásobu.

5. POPÍŠTE SCHÉMY TVÁRE V SMIECHU, HNEVE, A KLÚDE (TVAR OBOČÍ A ÚST)

smiech

hnev

klid

6. MIMIKA A GESTIKA. TEORIE EMPATIE.

Komunikativní je zejména výraz tváře, který vyjadřuje celou řadu emocí. U opic je vrozený, u člověka jen zčásti a uplatňuje se ve stavu k autonomní nervové soustavě (nezávislé na centrální nervové soustavě) - červenání, blednutí, pláč a rozšíření zornic. Vzorce mimického výrazu, které jsou převážně naučené, jsou dány kombinací křivek úst a obočí. Neinformativnější část obličeje je kolem úst a očí. Naučenost mimického výrazu je dokládána faktem, že osoby od narození nevidomí mají chudý mimický výraz. Je nutno rozlišovat spontánní mimiku (výraz sexuálního vzrušení, úleková reakce) a mimiku hranou, mnohdy úmyslně nebo návykově přeháněnou.

Teorie empatie (vcítění) vychází z toho, že subjekt vcítění nevědomě a slabě napodobuje mimiku pozorované osoby, tak si navozuje, rovněž v slabší formě, její vnitřní stav.

7. HROMADNÉ SDĚLOVACÍ PROSTŘEDKY (CHARAKTERISTIKA A DRUHY)

Hromadné sdělovací prostředky (nebo také masmédia) se v obecném slova smyslu zabývají „produkcí, reprodukcí a distribucí *vědomostí* (znalostí) široce chápaných souborů symbolů, majících důležitý význam pro zkušenost v sociálním světě“ (D.McQuail)

Ve svých příjemcích (divácích, posluchačích a čtenářích) sdělovací prostředky ovlivňují samotnou konstrukci sociální skutečnosti, jejich představy o ní. Fakticky tedy mohou vytvářet vlastní, další novou realitu (M.Foret)

Mezi hromadné sdělovací prostředky patří:

- **Tlač** – včetně knih
- **Rozhlas**
- **TV**
- **Film**
- **Zvukové reprodukce** – CD atd.
- **Internet**
- **Reklama** (někdy)

8. REČ TĚLA (SIGNÁLY) – 5 TYPŮ

Nonverbální komunikace.

- **Sebedotýkání** nevědomé napodobování dotyků druhých lidí vyjadřuje nejistotu a potřebu vřelosti a které se projevuje jemným hlazením si tváře, brady apod. (Desmond Morris)
- **Signály bariéry** (zkřížení rukou, zkřížení nohou, úprava manžetového knoflíčku, manipulace s kabelkou před tělem, schovávání se za předměty, např. stůl)
- **Signály napětí** (bubnování prstů o desku stolu, hraní si se zapalovačem s klíči apod., přerovnávání papíru, proplétání a ohybání prstů, „mytí rukou“ atd.) Signály bezmocnosti, rozpaků, nejistoty, nedůvěry, sympatie, antipatie aj.
- **Pachové signály** (vůně, zápachy; androstenediol – látka příbuzná testosteronu)
- **Signál vzrušení** spojený s rozšířením zornic.

9. ČÍM SA ZAOBERÁ OBOR TYPOGRAFIA?

je organizace písma v ploše, při respektování logických a estetických pravidel; dále respektuje pravidla ekonomická, technická a kulturněhistorická; podléhá dobovému vkusu, ale sama ho zároveň ovlivňuje a formuje. Paralela s architekturou: typografie je architektura v ploše, obě pracují se standardizovanými prvky - *prefabrikáty*, u obou je hlavním kritériem užitnost (obyvatelnost x čitelnost). *Typografie* je zde od roku 1440, kdy byl vynalezen knihtisk (Johan Gutenberg).

10. ČÍM SA ZAOBERÁ OBOR GRAFICKÝ DESIGN?

v užším smyslu (ale i v širším) je obor užitého umění, který se zabývá grafickými návrhy na plošné (dvojměrné) výrobky; spolupracuje těsně s obory *písmo a typografie*. Dá se říci, že *grafický design* v úzkém smyslu slova je nejmladší disciplínou, vznikl koncem minulého století se vznikem plakátu, se vznikem vizuální komunikace.

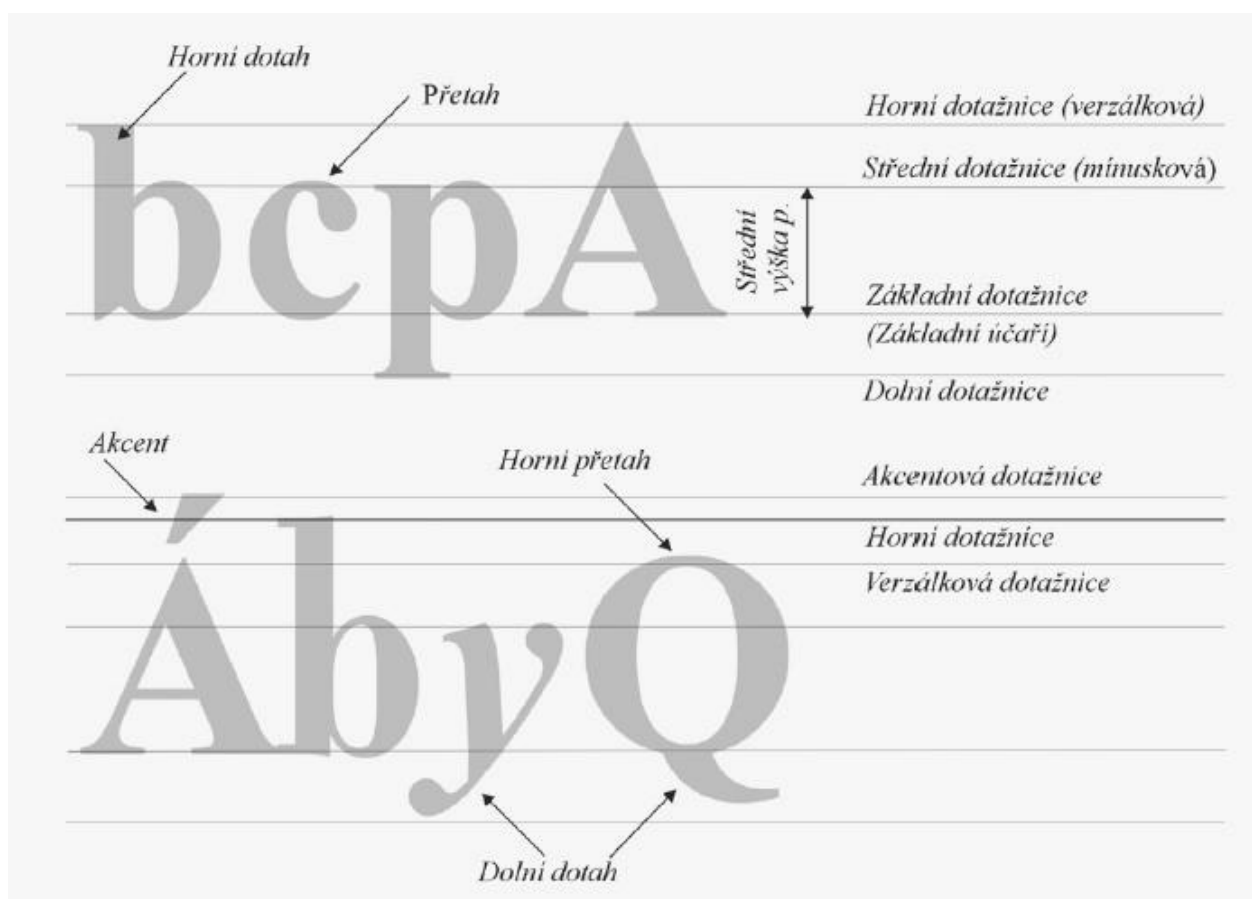
11. ČÍM SA ZAOBERÁ OBOR PÍSMO?

zahrnuje jednak navrhování (tvorbu) písma, jednak práci s písmem (ne však Typografickým); nedílnou součástí je kaligrafie – ozdobné ruční psaní písma. *Písmo* je zde 5000 let, tedy od doby, kdy byl učiněn pokus o jeho vytvoření (kdy vznikl první piktogram, který se osvobodil ze skalní kresby); dalo by se říci s velkou nadsázkou, že tu byl kdysi jakýsi pragrafický design nebo grafický pradesign.

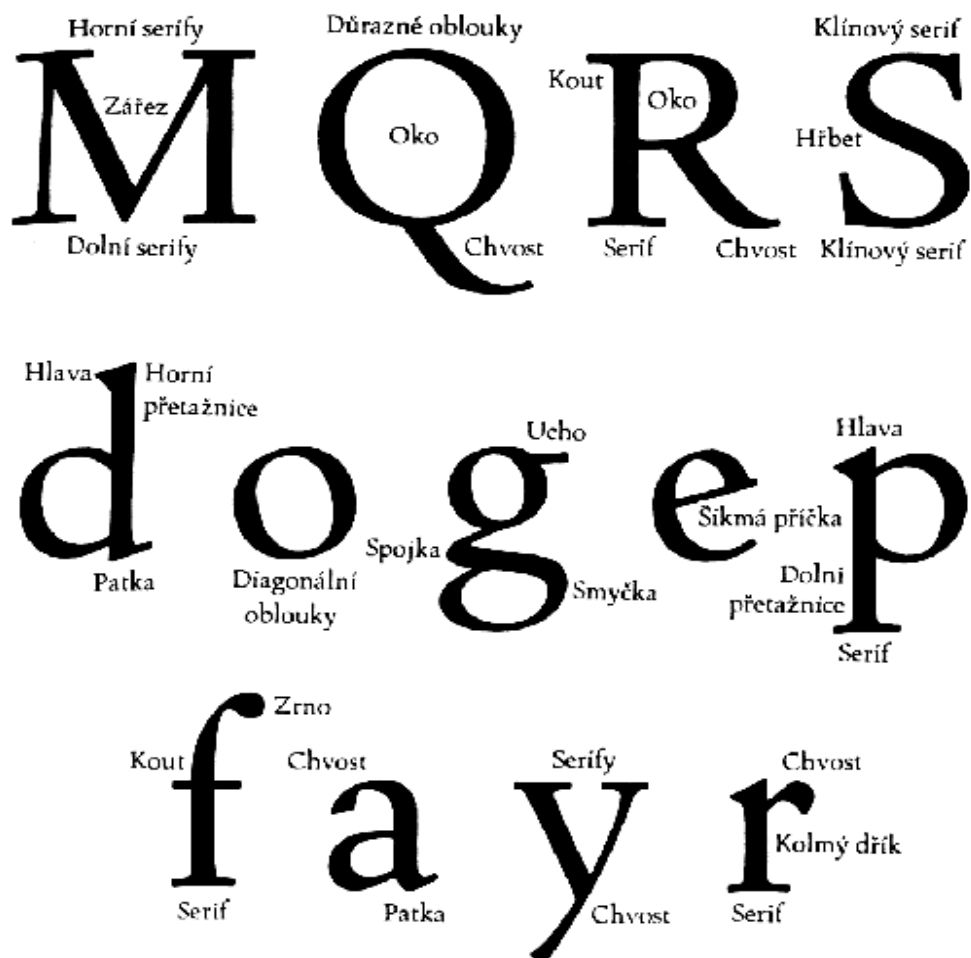
12. ČO ZAHNŇUJE GRAFICKÝ DESIGN?

Grafický design je zastřešující termín, kde se skrývají tři obory, a to: vlastní grafický design, typografie a písmo.

13. KONŠTRUKČNÍ PRVKY PÍSMO – NÁZVOSLOVIE

14.VYMENUJ 5 SKLADEBNÝCH ČASTÍ PÍSMÁ

15.ČO JE TO LATINKA. AKÚ ZAUJÍMA GEOGRAFICKÚ ROZLOHU?

Žijeme v regióne kde sa tradične používa. Na našom území sa objavili i iné písmonvé súbory (cyrilika, hlaholika), ďalej potom germánska fraktúra, dokonca i azbuka. Latinka sa využíva na veľkom území, prakticky na všetkých kontinentoch. Vznikla pred 2000 rokmi u Rímanov, vznik oplotnili písmo Grécke a Etruské. Najskôr archaická, potom Rímska nápisová kapitála. Mala serify, dekoratívne účely.

16.ČO JE PÍSMOVÁ KUŽELKA. VYJADRI ČÍSELNE ALEBO GRAFICKY POMER ZÁKLADNÉHO RIADKOVANIA.

Různá velikost obrazu písma u různých druhů písma na stejné kuželce. Někteřá písma během vývoje, hlavně pod tlakem ekonomiky, výrazně změnila poměr mezi mínuskami a verzálkami, vč. mínuskových horních přetažnic. Tak u klasických knižních písem je rozdíl mezi mínuskami a verzálkami (a mínuskovými horními přetažnicemi) velký, u moderních novinových písem naopak malý. Je to na úkor čitelnosti. (Písmo Times to ale zvládá dobře). Pro zvýšení čitelnosti se u knižní sazby sází písmo na větší kuželku (do velikosti 11 bodů o jeden bod, od 12 bodů o dva body větší).

17.VYZNAČOVACIE PÍSMÁ – 5 TYPOV

Základné písmo, polotučné alebo tučné, kurzíva, polotučná alebo tučná kurzíva, kapitálky.

18. PÍSMOVÁ RODINA

Súhrn písiem toho istého rezu a jeho vyznačovacie, popr. Ozdobné varianty vo všetkých veľkostiach.

19. FAREBNÝ INDEX

Barevný index písma je „šedé“ zabarvení písma v ploše (přihmuřte oči). Na tabuli je šest ukázek různých písem. U každého písma je b.i. jiný. Rozdílný je také u písma základního a jeho vyznačovacích variant. Tato charakteristika je důležitá pro stanovení sazebního obrazce strany a pro správnou kombinaci písma a ilustrace. Má taky svou důležitost pro čitelnost textu.

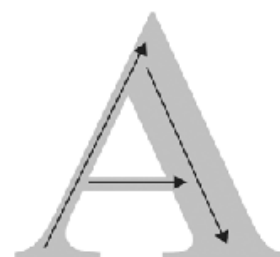
20. SÚBOR PÍSMO

Soubor písma – všechny stupně písma jedné rodiny, ale v jedné variantě.

Soubory písma bývají kodifikovány ve vzornících písma. Dříve, v dobách knihtisku jako kovové litery, byly naloženy v jedné písmové kase, což byly takové „*šufliky*“ s přihrádkami.

21. ČO JE STOPA A DRIEK PÍSMO?

Stopa písmene - soustava svislých, šikmých či vodorovných tahů

Dřík písmene - hlavní svislé nebo šikmé tahy

22. ČO SÚ PRAVÉ A NEPRAVÉ LIGATÚRY

Ligatura se používá k vyrovnání s choulolistivými skupinami písmen. Ligatura vzniká spojením dvou (i tří písmen) v jedno – výsledkem je jeden znak, který nese schéma obou písmen. Písma plynule navazující na sebe. Jsou do sebe spojená. Často jsou špatně k přečtení. fl, fi...

nepravá ligatura je na dvou kuželkách – jen přesahuje jedno písmeno do druhého – LA

Pravá ligatura je na jedné kuželce, nepravá ligatura je na dvou kuželkách

Ligatura = slitek - spojení dvou nebo více písmen na jediném odlitku

Nepravé ligatury:

LA LA RA KA

23.ČO SÚ MAJUSKULE, MINUSKULE A AKCENT

Majuskule – verzálky, veľké písmena

Minuskule – mínusky, malé písmená

Akcent – rozlišovacie, diakritické, znamienka. Musia byť v kresbe a umiestnení tvarovou súčasťou písma.

24.ČO JE SERIF, POLOSERIF,HLAVA A PÄTA PÍSMENA?

Hlava a päta – horné a dolné zakončenie písmena

Serif – patka - zakončenie ťahu u niektorých písiem.

Poloserif – čiastočné ukončenie ťahu.

25.ČO OVPLYVNILO KONEČNÚ PODOBU PÍSMOVÉHO ZNAKU?

Psací nástroje, materiály, lidské myšlení (jazyk), životní a sociální prostředí

26.ČO STÁLO NA POČIATKU KAŽDÉHO POKUSU O VYTVORENIE PÍSMOVÉHO SYSTÉMU?

Piktogram

27.REGIONÁLNE PÍSMOVÉ OKRUHY (PODĽA NÁSTROJOV A MATERIÁLU)

Egyptský-dláto a kámen později papyrus a brko

mezopotamský-hliněné tabulky a tlačítko

čínský – štětec tuš a papír

středoamerický-dláto a kámen pak papír pero a barvy

řecký-kámen dláto keramická hlína a barva

římský- plochý štětec měkký kámen a dláto, pak voskové tabulky s písátkem a hladítkem, papyrus, pero a inkoust, atd.

28. VÝZNAM PÍSMO

Písmo člověku umožnilo vnímat prehavé slovo zrakem kdykoli a opakovaně a rovněž je takto reprodukovat... Zrušilo místní a časová omezení, jež stála v cestě dokonalému a rychlému zprostředkování poznání... Písmo vznikalo zpravidla tam, kde si je vynutil rozvoj výrobních sil a výrobních vztahů. Jeho vznik souvisel se vznikem společenské dělby práce, kdy se rozvíjela výměna zboží a obchod na větší vzdálenosti a kdy se také vytvořila sídliště městského typu (Béla Kéki).

29.3 PREDSTUPNE PÍSMO

Mnemogramy – grafické či jiné pomůcky sloužící k zapamatování (mnemotechnické pomůcky)

Vlastnické značky – jednoduché grafické značky, pomocou ktorých sa značkoval dobytok.

Vrubované hůlky - evidence zapůjčených věcí

Spravodajská hůl – pomalovaná vopred dohodnutými symbolmi a farbami a posol s ňou obchádzal krajiny a vyhlasoval vojnu.

Uzlové značky- k zapamatování číselných údajů

řemeslnické značky

Petrogrami- značky z kamenů či klacků (viz děti)
Jeskynní malby- ty jako jediné vedli k vývoji písma

30.Z ČOHO VZNIKOL PIKTOGRAM

Schematický obrázek reálného predmetu

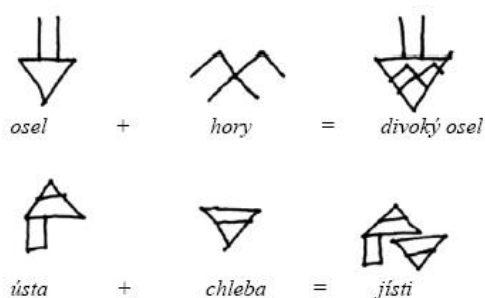
31.AKÉ VÝTVARNÉ DIELA VZNIKAJÚ V PALEOLITE, MEZOLITE, A NEOLITE? + DATACE

Paleolitu (kolem roku 20 000 p.Kr.) - skalní kresby,
v mezolitu (kolem roku 8 300 p.Kr.) – zjednodušené skalní kresby,
neolitu (5 000 – 1 000 p. Kr.) - dokončuje se vývoj piktogramu.

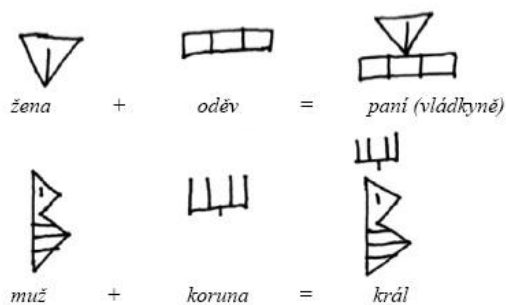
32.ZNÁME LOKALITY S VÝSKYTM JASKYNNÝCH KRESIEB (>=3)

Altamíra- SP(50 tis. let), Lascaux- FR (20 tis. let), FR - Niaux, sever Afriky a Ukrajina
Kastilská jaskyňa Puente Viesgo (25 000 pnl), El Secans, Vallorta
Niaux, Rouffignak- Fran.

33.ČO JE IDEOGRAM?

Zatím co piktogram zobrazoval konkrétní předmět, ideogram zobrazoval znakem jednotlivá slova. Ani on se ještě neváže k určité zvukové podobě slova, nýbrž k *pojmu* (idei), který slovo představuje. Proto se písmu říká *pojmové* (ideografické) nebo *znakové* (logografické). Spojením několika piktogramů (dvou i více) vzniká ideogram:

34.ČO JE PIKTOGRAM? ČO JE ZIMNÁ KRONIKA?

Piktogram – schématický obrázek reálného predmetu, už to není skalní kresba.

Zimní kronika je indiánský piktogram z 19. století, piktogramy se dělali do soustředných kruhů na vyčiněnou kůži.

Popisovali tak život kmene (třeba průběh roku- jaká byla úroda, kdo si koho vzal...)

Piktogramy vyjadrovali konkrétne veci, ale dokázali taktiež označiť abstraktné pojmy. Stojá na začiatku každého pokusu o písmo.

35.ŠTYRI STUPNE VO VÝVOJI PÍSMÁ

Piktogram, ideogram, slabičné písmo, hláskové písmo

36.KTORÉ MODERNÉ PÍSMO DOSPELO LEN DO ŠTÁDIA SLABIČNÉHO PÍSMÁ?

Fénický, Sumérsky a babylonsko-asyrský klinopis, drávidské a indické písma, japonská katakana a hiragana.

37.ČO JE BUSTROFEDON?

V Egypte vymysleli spôsob písania zľava doprava a na druhom riadku späť.

38.ČO SÚ HIEROGLYFY?

Zložitejšie ideogramy, obrázky namiesto slov.

39.AKÉ NÁSTROJE A MATERIÁLY POUŽÍVA ČÍNSKA KALIGRAFIA?

Čínska tuš, čínsky štetec, roztierací kameň a papier.

40.V KTORÝCH OBLASTIACH SA NEZÁVISLE VYVINULI HIEROGLYFY? 5

Sumérské, chetitské, egyptské, protoindické, čínske a mayské

41. KTORÉ PÍSMÁ SA VYTVORILI Z FÉNICKEJ ABECEDY? 5

Hebrejské, Arabské, Sýrske, Mongolské, Bráhmi, Grécke

42. KEDY A Z ČOHO VZNIKLA GRÉCKA ABECEDA?

Asi pred 2500 rokmi, prevzali bezo zmeny 16 znakov fénickej abecedy, pre samohlásky použili písmena prebývajúce. Zaviedli 3 súhlaskové páry, vznikla abeceda o 26 znakov.

43. KEDY A KDE VZNIKLO PRVÉ HLÁSKOVÉ PÍSMO? ČO CHÝBALO?

Okolo 14. až 13. Storočia p.n.l. na základe písiem, ktoré používali v regióne, vytvorili vlastnú abecedu. Používali akrofóniu – slová zapisovali pomocou úvodných hlások slabík či slov predstavovaných znakmi. Chýbali im samohlásky, ktoré si musel doplniť čitateľ.

44.VYSVETLI PRINCÍP AKROFÓNIE

Zapisovanie slov pomocou úvodných hlások slabík či slov predstavovaných znakmi. BETH(dom) = B.

K označeniu počiatočnej súhlasky slova použili slovo pre celý pojem. B sa volalo BETH.

45. AKÉ PÍSMÁ VZNIKLI Z VÝCHODNEJ GRÉCKEJ ABECEDY?

Slovanské – hlaholika a cyrilika a azbuka

46. OZNAČTE PÍSMENA DÓRSKEJ VARIANTY GRÉCKEJ ABECEDY.

g	d	k	l	n	p	r	s	v	
Γ	Δ	Κ	Λ	Ν	Π	Ρ	Σ	Υ	východní varianta
<	Ɔ	Ɔ	⋈	⋈	⋈	⋈	⋈	⋈	západní varianta

47. OZNAČTE PÍSMENA IÓNSKEJ VARIANTY.

48. AKÉ PÍSMO VZNIKLI ZO ZÁPADNEJ ABECEDY? 5

Arménske, gruzínske, koptské, starogermánske runy, etruské, latinské

49. ČO JE TO RÍMSKA NÁPISOVÁ KAPITÁLA (PODROBNÁ CHARAKTERISTIKA). ČO PRINIESLA NOVÉHO?

Synonyma: *scriptura monumentalis*, *scriptura quadrata*, *capitalis quadrata*, *římská kvadráta*.

Technologie: Písmo bylo předkreslováno (předepsáno, předmalováno) plochým štětcem na rovnou kamennou desku z měkkého vápence nebo z mramoru. Písmo bylo vytesané dlátý do drážky ve tvaru V. Měkký materiál a nástroj dovozovaly reprodukovat i ty nejjemnější čáry, vlasové tahy. Písmo se zachovalo na četných stavbách: na veřejných budovách, triumfálních obloucích, podstavcích soch a náhrobcích. Vyskytovaly se i vytesané do skály (římské legie zanechali nápis na skále v Trenčíně-Laugaritio)

(Tab.: Nápis)

Přínos: Pro podporu usazení písma na řádky vyvinuli tvůrci nápisů *serify*, které písmo zároveň výškově ustálily. Tvůrci sledovali *dekorativní účín nápisů*, šlo jim o vyrovnání písmen v řádku, o vyrovnání jednotlivých řádků mezi sebou. Dekorativnímu účínu bylo podroben i text, neexistovala žádná pravidla dělení slov, používaly se slovní zkratky ve velkém množství, byly tvořeny ligatury. Jednotlivá slova byla oddělena tečkami uprostřed výšky řádky, později se používala i jiná dělitka: čtvereček, trojúhelník a břechtanový list. Byl to obrovský skok v čitelnosti, ale mezislovní mezera byla zatím v nedohlednu.

Výrazným přínosem bylo *ustálení písmového schématu*. Tato schémata platí až dodnes, jen některá písmena se ještě dlouho dotvářela, např. písmeno P se uzavřelo do dnešní podoby až ve středověku. Dalším přínosem byl *rytmus písma*, který vznikl rozdělením tahů na hlavní a vedlejší. Samozřejmě i kompozice písma do čtverce, odtud název *kvadráta*, poprvé stanovila *kánon*; ten byl uplatňován po dvě desítky století.

Římská nápisová kapitála stála u vzniku renezančních typografických písem, u jejich verzálek; dodnes můžeme *ř.n.k.* objevit v moderních písmech, jako je např. novinové písmo *Times*. *Ř.n.k.* se samozřejmě vyvíjela; její pozdější modifikace, ale i rané, inspirovaly celou řadu písem, které vznikly v písmařsky problematickém 19. století.

Proto říkáme o *římské nápisové kapitále*, že zde byl ukončen nejen vývoj *písmového schématu* verzálek, ale že zde byl ukončen jejich vývoj i po stránce *estetické*.

50. RÍMSKA NÁPISOVÁ KAPITÁLA: MATERIÁL, TECHNIKA, TVAR ŽLÁBKU

51. KDE A NA AKO OBJEKTE SA NACHÁDZA NAJSLÁVNEJŠÍ NÁPIS NA SVETE?

Na podstavci Trajánovho stĺpu z roku 113 n.l. v Ríme.

52. NAPÍŠ 3 PÍSMENÁ KTORÉ NEPATRIA DO KONEČNEJ PODOBY LATINSKEJ ABECEDY.

J,U,W,Z

53.ČO JE UNCIÁLA, ČÍM SA VYZNAČUJE?

Římská unciála je dalším smíšeným písmem, vznikla z římského smíšeného písma *scripta mixta*. Dokonce se mluví o řeckém původu některých písmen. Je to charakteristická skupina písem, kterým bylo mezi 4. 9.sto. napsáno na 700 dochovaných rukopisů. Stala se formálním latinským knižním písmem a nahradila majuskulovou klasickou kapitálu.

54. ČÍM A NA ČO SA PÍSALA ŘÍMSKA KURZÍVA?

Římská kurzíva. Většina dokumentů se zachovala ve formě nápisů napsaných vápnem, uhlím, vyškrabaných do omítky, vyryta rydlem do voskových tabulek nebo vyškrabané do keramických střepů či nádob, na cihly ap., málo na památkách listinných.

55. ČO SÚ TO TZV. NÁRODNÉ PÍSMO? DATA

Tzv. písma národní

Koncem 6. století začal ochabovat vliv Říma a začíná se projevovat vliv lokálních středisek, které, od sebe značně vzdáleny, dávají vzniknout odlišným písmovým formám; vytvářejí se tzv. *písma národní*. Nejde však o žádná národní písma v pravém smyslu, jsou to pořád modifikace římských písem.

56. ČO JE KAROLÍNSKA MINUSKULA? AKÝ PROCES UZATVÁRA?

V 2.pol. 8. století se vyskytovalo v Evropě velké množství různých i dost odlišných variant písma. Písma byla často přehnaně zdobena. Tím trpěla čitelnost. Jejich samostatný vývoj hrozil v rozpad jednoty písma v jinak kulturně jednotné Evropě. Ke sjednocení nemohlo dojít bez organizovaného popudu.

Tím bylo obrodné kulturní hnutí, tzv. *karolínská renesance*. Cílem byla jednak snaha přiblížit širším vrstvám obyvatelstva křesťanství, jednak přiblížení se ke klasické vzdělanosti. Hnutí vzniklo za vlády Karla Velikého ve francké říši. Ten dal popud k celé řadě reforem, mezi jiným i k *reformě písma* (i když se sám do konce života zběžně nenaučil psát). Do čela hnutí povolal benediktýna Alchvina (Alcuina) z Yorku. Ten dekretem z r. 781 nařídil revizi latinských prepisů bible a připravil nový liturgický text mše podle římského vzoru. Centrem Alchvinovy činnosti se stalo město Tours, kde byl opatem kláštera a slavné písařské školy. Vynález karolínské minuskule je připisován přímo jemu, ačkoliv to není historicky dokázané. Písmo vzniklo zřejmě z unciály, ale i na toto se názory různí. Trvalo asi století než se podoba písma ustálila. Vývoj karolínské minuskuly trval do gotiky. Tím byl ukončen vývoj principu malé abecedy.

Karolínská minuskula je jedním z rozhodujících písem ve vývoji písma, které spoluvytvářely podobu dnešní latinky.

57. KADIAĽ VIEDLO ZEMEPISNÉ ROZHRAJENIE MEDZI TEXTUROU A ROTUNDOU? JEDNÝM SLOVOM

58. ČO JE ROTUNDA?

Druhou vrcholnou formou gotické knižní minuskuly je italská paralela textury – *rotunda*. Je to italské národní písmo, odpovídá více italskému národnímu charakteru, tak jako textura odpovídá více německému. Italové si na texturu nikdy nezvykli. Rotunda zdomácněla i v jižní Francii a hlavně ve Španělsku. Díky knihtisku se stala celoevropskou, i když trvala jen krátce.

59. ČO JE TEXTURA?

Původ písma je v jeho snaze o dekorativní účinek, kdy pravidelným střídáním tučných dříků a osnovy řádků se dosahuje tohoto maximálního grafického účinku. Jednolitost řádků podporuje navíc zkrácení horních a dolních přetahů. Postupným zužováním obrazu písmene se písmo stává méně čitelným. Stránka je příliš geometrická, chladná, a proto je doplňována iniciálami a další výzdobou. Textura je písmem doznívajícího rytířského a církevního středověku.

60. ČO SÚ FRAKTURA A KURENT?

Fraktura

je nejněmečtější písmo, bývá označováno jako „gebrochenes“ (lomené) nebo „deutsch“ (německé), protože je opravdu jejich výtvozem. Je to tiskové písmo dobré kresby, je úsporné a má světlejší barevný index, než jakou mají ostatní německá gotická písma.

Kancelareska a kurent

Fraktura byla pro písařskou práci písmem příliš obtížným, proto v 16. století se vyvinula v Německu listinná podoba renesančního písma - **kancelareska**. Dalším německým listinným písmem je **kurent** (kurentka), kancelářské a školské písmo, které se udrželo až do konce 19. století. Jen brk byl vyměněn za ocelové pero, což změnilo poněkud charakter tohoto písma.

61. VYMENUJ 5 KRITÉRIÍ KLASIFIKÁCIE TISKOVÉHO PÍSMÁ.

1. kolmost a šikmost osy (kulatých písem)
2. diferencovaná a nediferencovaná šířková proporce písmen
3. síla rozlišení hlavních a vedlejších tahů písmen
4. přítomnost serifů; způsob jejich napojení
5. další (země vzniku, autor a písmolijna, vztah verzálek a minusek atd.)

62. LINEÁRNÍ PÍSMO SERIFOVÉ (SYNONYMA, CHARAKTERISTIKA, DRUHY)

Patří sem písma vycházející z egyptienek 19. století a jejich moderní modifikace. Spojují se zde prvky antikvy (serify a diferenciacie písmových tahů) a lineárního písma (skelet znaků). Šířková proporce je většinou neměnná.

Synonyma – egyptienka, clanderon

Clanderon, s trojuhelníkovými serifmi, s rovnými serifmi (egyptienka)

63. PRECHDOVÁ ANTIKVA (SYN., CHARAK., ZÁSTUP.)

- zahrnuje barokní antikvy 2. poloviny 18. stol. a jejich moderní modifikace. Tvoří časový i tvarový přechod mezi renezanční a klasicistní antikvou, přechod od písem z psaných předloh

k písmům konstruovaným. Jsou to univerzální knižní písma.

- Fournier, Baskerville, Old Face, ITC Zapf International, ITC Century, Menhartova romana,

Kolektiv, Týfova antikva.

64. DYNAMICKÁ ANTIKVA (SYN., DRUHY, CHARAK., ZÁSTUP.)

- Renesanční antikvy od 2. pol. 15. stol. do 1. pol. 18. století a jejich novodobé modifikace; používá se především jako knižní písmo, pozdněrenesanční písma jsou ale univerzální
- benátská, renesanční, pozdně renesanční
- Jensonova Antikva (1470), Centaurus, Bembo, Palatino, Plantin, Erhardt, Times Roman, Times New Roman Tempora, Garamond

65. STATICKÁ ANTIKVA (SYN., DRUHY, CHARAK., ZÁSTUP.)

- Klasicistní antikvy konce 18. stol. a začátku 19. stol. a její moderní modifikace. Uzavírají historický vývoj knižního písma. Kresba všech písmových znaků je statická, konstruovaná. Používá se jako knižní písmo.
- didotovská, anglická
- Didot, Bodoni, Modern 20, ITC Modern No. 216

66. LINEÁRNÍ BEZSERIFOVÉ DYNAMICKÉ PÍSMO (SYN., DRUHY, CHARAK., ZÁSTUP.)

- Písmo navazuje na tvarové dynamické schéma renesanční antikvy, ale bez serifů. Písmo se používá jako akcidenční, ale i knižní.
- se svislou osou, s nakloněnou osou
- Antque Olive, Fruntiger, Gill, Syntax, Gill

67. LINEÁRNÍ BEZSERIFOVÉ GEOMETRICKY KONSTRUOVANÉ PÍSMO (DRUHY, CHARAK., ZÁSTUP.)

- Vychází z konstruktivismu přelomu 20. a 30. let. Snaha o odklon od tradice. Všechny tahy jsou nediferencované, písmové znaky jsou koncipovány do geometrického tvaru, nebo z něho vycházejí. Písmo se využívá v akcenci a reklamě
- odvozené ze čtverce, odvozené z kruhu, odvozené z jiného geometrického tvaru
- Eurostile, Microgramma, Futura, Kabel, Barend, Gothic Barend, Avant Garde

68. LINEÁRNÍ BEZSERIFOVÉ STATICKÉ PÍSMO (DRUHY, CHARAK., ZÁSTUP.)

- Toto písmo zahrnuje grotesky 19. století a jejich moderní modifikace. Vzorem pro tato písma bylo statické schéma klasicistické antikvy
- grotesk, neogrotesk
- Akcidenční grotesk, Univers, Helvetica, Folio, News Gothic

69. LINEÁRNÍ ANTIKVA (DRUHY, CHARAK., ZÁSTUP.)

- Písmo slučuje kresebné a tvarové prvky písem antikvových a bezserifových. Jsou to písma jak knižní, tak i časopisecká a akcidenční. V současné době vzniká řada písem v této klasifikační skupině. Šířková proporce je nejednotná, často však stejná. Stínování je výrazné, jen u písem s jemnými serify je nepatrné.
- s jemnými serify, se skrytými serify, s rozšířenými koncovými tahy
- ITC Quorum, ITC Serif Gothic, Fritz Quadrata, Icone, Optima, Pascal

70. CHARAKTERIZUJTE MINIMÁLNE 3 UKÁŽKY (DRUH A MENO PÍSMO)

- A) times new roman – dynamická antikva pozdně renesanční
- b) century gothic

- c) Courier New
- d) arial

71. PREČO OPTICKY VYROVNÁVAME RIADKY MÍNUSIEK?

- kvôli problémom s horními a dolnými pretahy, popř s tím, že nejsou.

72. ČO JE ROZPAL PÍSMA?

vzájemné vyrovnání mezer mezi písmeny tak, aby vzdálenosti mezi jednotlivými písmeny byly opticky stejné; aby bylo slovo, řádek a celý text opticky vyrovnaný; aby text tvořil co nejkompaktnější šedou plochu

73. ČO JE HLAVNÍM CIEĽOM TYPOGRAFIE?

Vizuálna úprava textu, čitateľnosť, tj. Jej vlastná užitosť. Čitateľnosť znamená zdelnosť, pochopenie zdelenie.

74. AKÁ JE PARALELA MEDZI TYPOGRAFIU A ARCHITEKTÚROU?

„Typografie, kdysi výsada určité elitní vrstvy, která držela v rukách moc i kulturu, se nejprve značně demokratizovala: výrobní stroje jsou mnohem levnější, sazební programy dostupnější. Rovněž široká škála materiálů, možnosti sazebních programů a rychlost pracovních postupů jsou dalším pozitivním bodem.“ (*Jean-Luc Dusong a Fabienne Siegwartová: Typografie – od olova k počítačům*)

„Důkladná analýza knižních a reklamních zmetků posledních let ukázala pracovní mezery nováčků, kteří se zmocnili výroby: informatika její sazební programy jsou beze sporu pracovními nástroji, které ovšem nemohou ovšem nahradit myšlenku, náčrty rukou, koncepční práci, schopnost citlivého a rozumného úsudku a výběru.“ (*Jean-Luc Dusong a Fabienne Siegwartová: Typografie – od olova k počítačům*)

„Sazební programy jako XPress a Page Maker se zdají (a opravdu jsou) tak jednoduché, že vlastně „kdokoli“ může nabýt klamného dojmu, že ovládl tuto práci.“ (*Jean-Luc Dusong a Fabienne Siegwartová: Typografie – od olova k počítačům*)

„Výtvarník proto musí znát anatomii písem, terminologii, základní metriku atd.“ (*Jean-Luc Dusong a Fabienne Siegwartová: Typografie – od olova k počítačům*)

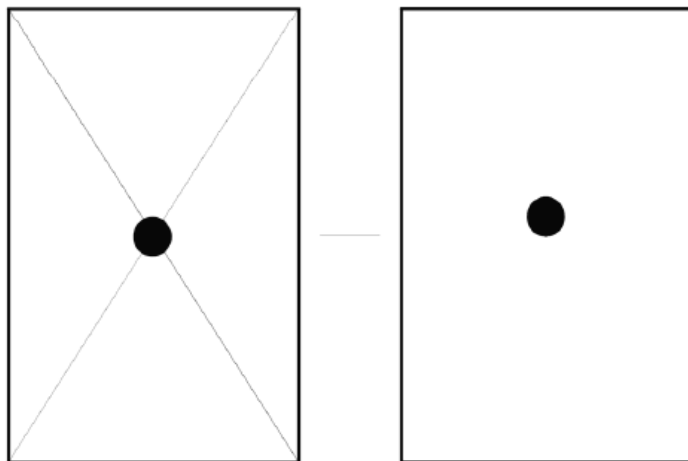
„Počítačová typografie se nemůže zřít svých kořenů. Není důležité, byl-li počítačový grafik dříve informatikem nebo výtvarníkem. Jde o to, aby ani jedna z těchto profesí nebyla na úkor druhé.“ (*Jean-Luc Dusong a Fabienne Siegwartová: Typografie – od olova k počítačům*)

Setkal jsem se zde (a nejen zde) s názorem, že text „nalejeme a obrázky namlátíme“...
Jak kdosi řekl: „pro vizuální úpravu textu nic lepšího než typografie nebylo vymyšleno“.

75. ČO JE AFLOU I OMGEU TYPOGRAFIE?

Čitateľnosť, tj. Jej vlastná užitosť. Čitateľnosť znamená zdelnosť, pochopenie zdelenie.

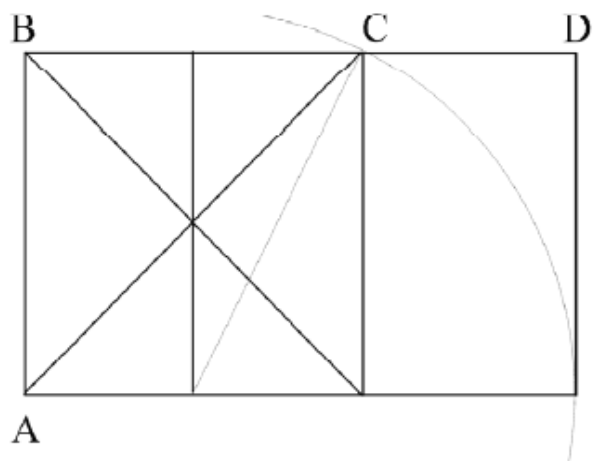
76. ČO JE OPTICKÝ STRED, KDE SA UPLATŇUJE? (POPÍŠ POZÍCIU VOČI GEOMETRICKÉMU)

geometrický střed

optický střed

77. ZLATÝ ŘEZ. FIBONACCIHO ČÍSLA A ZLOMKY.

Zlatý řez: konstrukce a poměry stran

$$\varphi_{zorec} = \frac{5-1}{2} = 0,62$$

Poměry jednotlivých úseček:

$$\frac{AB}{BD} = \frac{BC}{BD} = \frac{BD}{BD+AB}$$

Poměry úseček v pětiúhelníku:

$$\frac{EF}{G} = \frac{FG}{FH} = \frac{FH}{HG}$$

Fibonacciho čísla

(čísla blízka zlatému řezu):

1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144 ...

Fibonacciho zlomky:

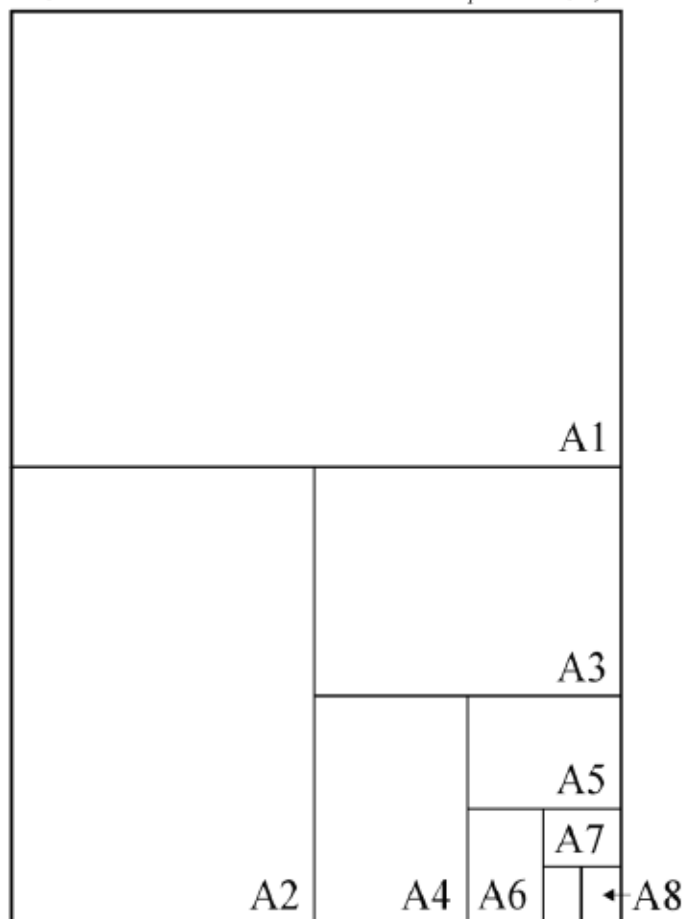
$$\frac{1}{1}, \frac{1}{2}, \frac{2}{5}, \frac{3}{8}, \frac{5}{13}, \frac{8}{21}, \frac{13}{34}, \frac{21}{55}$$

$$\frac{34}{55}, \frac{55}{89}, \frac{89}{144}$$

78. DELENIE FORMÁTŮV NORMALIZOVANEJ RADY.

A0

poměr: 1 : 1,41

Řada A

A0	1 189 x 841 mm
A1	841 x 594 mm
A2	594 x 420 mm
A3	420 x 297 mm
A4	297 x 210 mm
A5	210 x 148 mm
A6	148 x 105 mm
A7	105 x 74 mm
A8	74 x 52 mm

Řada B

B0	1 414 x 1 000 mm
B1	1 000 x 700 mm
B2	700 x 500 mm
B3	500 x 350 mm
B4	350 x 250 mm
B5	250 x 175 mm
B6	175 x 122 mm

Řada C

C0	1297 x 917 mm
----	---------------

Tato řada není běžně dodávána v tiskových arších, slouží k výrobě obálek. Ty jsou o něco větší než tiskoviny řady A.

79. RADA A – PRÍRAĎ ČÍSLA**80. RADA B – PRÍDAĎ ČÍSLA****81. VYMENUJ 4 ESTETICKÉ HODNOTY V TYPOGRAFII**

- Symetrie, Rovnováha (vyváženost), Rytmus, Kontrast

82. ČO JE HLADKÁ A ZMIEŠANÁ SADZBA?

Hladká sazba je sazba bez výrazných typografických prvků; bývá ji proveden základní („chlebový“) text. Má svá sazečská pravidla. Bývá provedena z jednoho řezu písma.

Smišená sazba obsahuje ještě písma jiných řezů, ale hlavně má celou řadu typografických prvků. Obsahuje vyznačovací varianty písma, různé stupně velikostí písma. Jsou jimi sázeny titulky, záhlaví kapitol, popisky ap.

83. VYMENUJ 2 SÚČASNÉ TYPOMETRICKÉ SYSTÉMY, AKO SA V NICH VOLUJÚ STUPNE 12B?

- Didotův měrný systém

1 bod = 0,3759 mm (značíme 1b. nebo 1)

12 bodů = 4,513 mm = 1 cicero (značíme 1 cic. nebo 1c.)

- Měrný systém pica

1 point = 0,3528 mm (značíme 1pt.)

12 points = 4,23 mm (značíme 1 pica)

72 points = 25,4 mm = 6 picas = 1 palec (inch)

84. VYMENUJ 4 ZÁKLADNÉ TYPOGRAFICKÉ PRVKY

Písmo, slovo, riadok, stĺpec

85. VYMENUJ 8 SPÔSOBOV ČLENENIA NA LOGICKÉ A OPTICKÉ CELKY

1. členenie pomocou odstavcov
2. členenie pomocou liniek
3. členenie pomocou rámciek
4. pomocou rôznych rezov a veľkosti písma
5. pomocou stĺpcov
6. pomocou bodov, značiek, číslíc a pod.
7. vertikálne alebo horizontálne členenie, popr. kombinované
8. pomocou veľkých medzier medzi riadkami

86. VYMENUJ HLAVNÉ PREDPOKLADY VZNIKU KNÍHTISKU, ROZVEĎ (5 TYPOV)

1. **pergamen** - na ktorý sa celý stredovek písalo bol nedostatkový a drahý. Ku koncu trvania rukopisných kníh sa objavil papier. Nastal rozmach tvorby papieru. Jeho výroba bola omnoho lacnejšia, aj tak bola jeho cena značná. Základné suroviny: vlákna rastlín + handry. Jednotlivé papierne si označovali papier vodoznakmi. Pretože surovín bolo relatívne dostatok, stal sa papier podložkou pre písanie a tlač bežný, že nebránil rozšíreniu kníh.
2. **knihy** – predelali značné premeny – od na slnku sušených tabúl až po stredovekú knihu. S rukou písanou knihou sa začínajú objavovať drevorezy, objavujú sa prvé knihy z deskotiskov, kde je text často sprevádzaný obrázkami. Vznikajú blokové knihy. Vynálezu predchádzalo používanie kovových kolkov k zdobeniu knižných väzieb.
3. **vzdelanosť** – rozvoj vzdelania, zakladané nové univerzity – dopyt po knihách. Vznikajú rôzne inštitúcie pre rozširovanie kníh. Predaj kníh sa začal rozvíjať vďaka univerzálnemu jazyku – latine
4. **písmo** – prešlo vývoj od písma majuskulného až k karolínskej minuskuli. Tá pretrváva v Európe pár storočí. Na konci storočia sa začína transformovať do gotickej minuskule. Okolo 1400 sa zrodilo v taliansku humanistické písmo, to stihlo rukopisnú knihu na konci vývoja a stalo sa predlohou pre tlačené písmo.
5. **technické podmienky** – kníhtlač sa výrazne podobá na vinárske lisy. Dôležitý faktor bol rozvoj metalurgie.

87. VYMENUJ 5 HLAVNÝCH ZLOŽIEK KNÍHTLAČE (VYNÁLEZU)

Pohyblivé litery, konštrukcia licího stroju, vytvorenie litery, (olov, cín, antimon), vhodné tiskové farby, konštrukcia tlačiarenskeho lisu

88. ČO ZNAMENÁ SKRATKA B-42?

Latinská biblia, z r. 1455

89. AKO SA VOLÁ PRVÁ ČESKÁ TLAČENÁ KNIHA, KEDY A KDE BOLA VYTLAČENÁ?

Kronika trojánska, Plzeň, 1468

90. ČO SÚ IKUNÁBULE (SYNONYUM, CHARAK.)

Provotisky, končili v roku 1500

91. KTO, KEDY A KDE VYNAŠIEL KNÍHTLAČ?

Johann Gutenberg, Štrasburk, okolo 1440

92. STRUČNE CHARAK. RENESANČNÚ TYPOGRAFIU.

Začínajú sa zakladať prvé tlačiarne (Nemecko). V 1476 vznikla prvá tlačiareň v Anglicku, končí tu doba prvotiskov, významný tlačiar Aldus Maunatius. Boli stanovené prvé typografické zásady pre tvorbu kníh: titul, frontspis (obsah, miesto, datum, meno tlačiara). Začínajú sa používať tlačiarenské značky.

93. VYMENUJ 2 RENESANČNÝCH TVORCOV PÍSMA.

Claude Garamond, Jean Jannon, Francesco Griffo

94. AKÉ PÍSMO VYTVORIL NICOLAS JENSON? KEDY?

Benátska antikva, 1470

95. KTO BOL ALDUS MAUNATIUS A KTO BOL JEHO SPOLUPRACOVNÍKOM?

Slávny benátsky tlačiar, Francesco Griffo

96. CHARAKTERIZUJ STRUČNE BAROKOVÚ TYPOGRAFIU.

Mení sa od renesančnej jednoduchosti ku ozdobnosti, objavujú sa ozdobné písmo a typooramenty, objavujú sa kapitálky.

97. VYMENUJ 2 BAROKOVÝCH TVORCOV PÍSMO.

Phillippe Grandjean, William Caslon, John Baskerville

98. CHARAKTERIZUJ STRUČNE KLASICISTICKÚ TYPOGRAFIU.

Naprostu sa zmení písmo a typografia, je koniec rukopisnosti písma, písmo sa bude konštruovať. Medirytina sa stáva trvalou výzdobou knihy. Vydávajú sa obsiahle zväzky reprodukcií obrazov známych maliarov, mapové atlasy a katalógy, i vedecká literatúra s ilustráciami. Završuje sa vývoj antikvy.

99. VYMENUJ 2 KLASICISTICKÝCH TVORCOV PÍSMO.

Firmin Didot, Giambattista Bodoni

100. VYMENUJTE 1 VÝZNAMNÉHO RENESANČNÉHO, BAROKOVÉHO A KLASICISTICKÉHO TVORCU PÍSMO.

Nicolas Jenson, Claude Garamond, | Phillippe Grandjean, John Baskerville | Firmin Didot, Giambattista Bodoni

101. CHARAKTERIZUJ STRUČNE PÍSMO 1. POLOVICE 19. STOR.

Úpadkové obdobie, boli tu vytvorené niektoré pozoruhodné druhy písma. Bolo tu niekoľko noviniek v polygrafii – celokovový tlačiarensky lis, samonakladač. Príklopový lis, rotačka, rezanie papiera po tlači. Vynález fotografie. Objav svetlotisku a hlbokotisku.

102. AKÉ PÍSMOVÉ DRUHY VZNIKLI V 1. POLOVICI 19. STOR.?

Tučná antikva, egyptienka, grotesk, italienka, antikvová ornamentálna a egyptienková toskánska

103. AKÉ UMELECKÉ HNUTIA PÔSOBILI NA TYPOGRAFIU V 2. POLOVICI 19. STOR.?

Historizmus, arts and crafts, secesia

105. CHARAKTERIZUJTE STRUČNE SECESNÚ TYPOGRAFIU A DIZAJN, VYMENUJTE VÝZNAMNÝCH AUTOROV

Našla inšpiráciu v japonských farebných drevorezoch, má výraznú, nezameniteľnú estetiku. Typografia používa do tej doby nezvyklých a originálnych postupov, kompozície stĺpcov sa oslobodzuje, výrazne vertikalizuje (horizontalizuje). Všetko je podrobené návrhu. Bohaté využívanie typografických ornamentov. Sú kreslené, lebo to umožňuje reprodukčná technika litografia. Titulky sa kreslia ručne, knižná väzba je bohato dekorovaná, používa sa pozlátenie kovania alebo reliéfov.

Henri Toulouse-Lautrec, Jules Cheret, Alfons Mucha

106. CHARAKTERIZUJ STRUČNE DADAISTICKÚ TYPOGRAFIU + AUTORI.

Princíp tvorby je nezmysel, absurdita. Snahou bolo šokovať divákov, rozvinula sa improvizácia. Na rovnakých princípoch sa odvíja aj typografia. Naučili typografiu sa hrať.

Tristan Tzara, Ball, Hulsenbeck

107. CHARAKTERIZUJ STRUČNE FUTURISTICKOU TYPOGRAFIU + AUTORI

Maliarsky smer vznikol v Taliansku, pôsobil hlavne v Rusku. Ztvárňovali tie stránky života, ktoré priniesla nová doba (rýchlosť). Dospeli s abstrakcií. Do typografie priniesli nekľud. Appolinaire ovplyvnil svojimi kaligramami a typogramami svetovú typografiu.

Majakovski, Balla, Severini, Boccioni, Appolinaire,

108. ČO SÚ KALIGRAMY A TYPOGRAMY + VÝZNAMNÝ AUTOR

Appolinaire

109. CHARAKTERIZUJ STRUČNE EXPRESIONISTICKÚ TYPOGRAFIU + AUTORI

Výtvarný smer demonštrujúci ľudské vášne a neresti. Typografia je skôr kaligrafiou.

Kirchner, Heckel, Schmidt- Rottluff

110. CHARAKTERIZUJ STRUČNE ART-DECO TYPOGRAFIU.

Výtvarné hnutie v dekoratívnom umení, pôsobí paralelne s hnutím elementárnej typografie a spolu s ním sa vracia k základným formám, ale s ornamentom a mnohotvárnym dekorom.

111. CHARAKTERIZUJ STRUČNE FUNKCIONALISTICKÚ TYPOGRAFIU + AUTORI

Elementárna geometria – inšpirované konštruktivismom. Vydaná typografická správa, Nová typografie – príručka novej tvorby – zrušila typografiu na „osu“, zaviedla zalamovanie na lavý či pravý praporok, využívala výhradne grotesk, namiesto ornamentov B&W a farebné plošky, linky a geometrické tvary. Namiesto chaosu zaviedli pravouhlý rád. Začali pracovať s B&W fotografiou, vytvorili nové písma – veľký vplyv na grafický dizajn.

Ivan Tschichold, Laszlo Moholy-Nagy, Paul Renner, Rudolf Bauer

112. ZNEUŽITIE TYPOGRAFIE V 20. STOR.

Nacizmus – zakázal všetky umelecké štýly, založil umenie vychádzajúce z požiadaviek ideológie a politiky. Vytvoril vlastne design a umelecký štýl. Boli zhotovené písma, ktoré naväzovali na stredoveké vzory. Vznikla nezameniteľná typografia. To všetko slúžilo propagande. Prvýkrát sa stretávame so zneužitím typografie nejakou ideológiou.

113. VYMENUJ NIEKTORÉ TYPOGRAFICKÉ HNUTIA V 2. POLOVICI 20. STOR.

Medzinárodný typografický štýl, Obrazová typografia, Funkčná typografia, Fluxus, Experimentálna typografia, Typografie Punk, New Wave, Encyklopedická typografia

114. ČO NE JE KNIHA

Brožura, Ročenka, Bulletin, Katalog, Noviny, Časopis.

115. PREDCHODCOVIA KNIHY (5 TYPOV)

Svitky, Voskové doštičky, Pergamenový a papierový kódex, Blokovaná kniha, Tlačená kniha = moderná kniha, iné média – následníci

116. 3 HLAVNÉ ČASTI KNIŽNÉHO CELKU

1. prebal knihy - knižná obálka
2. Väzba knihy – knižná väzba
3. knižný blok

117. KNIHA - DEFINÍCIA

Je literárna alebo obrazová publikácia, ktorá tvorí myšlienkový alebo výtvarný celok, je spravidla vytlačená a knižársky spracovaná.

118. ŠTRUKTÚRA KNIHY – VNÚTORNÉ USPORIADANIE, NÁZVY HLAVNÝCH ZA SEBOU IDÚCICH STRÁN

1. str. knihy signet
2. str. knihy vakát
3. str. knihy patitul
4. str. knihy frontispice alebo souhrnný titul alebo vakát
5. str knihy hlavní titul
6. str knihy vakát, autorská tiráž
7. (9., popř jiná lichá) str. knihy začátek textu, popř. úvod nebo předmluva

119. DRUHY KNIŽNEJ VÄZBY - 5

Brožovaná kniha, polotuhá väzba, kartónové dosky, tuhá väzba, ručné unikátne väzby

120. IDENTIFIKAČNÉ PRVKY KNIŽNEJ EDÍCIE (>=5)

Formát knihy, vonkajšia kompozícia knihy, vnútorná kompozícia knihy, knižná obálka, názov edície a edičná značka

121. FUNKCIE KNIŽNÉHO PREBALU

Pôvodné ochrana knihy, ale postupne prebal nabera i iné funkcie – je to vizitka knihy, navodzuje obsah knihy, propaguje ju.

122. NOVINY - DEFINÍCIA

Periodický tisk väčšieho formátu (A3, A2, a pod.) šitý či lepený, tlačený na špeciálnom novinovom papieri, prinášajúci aktuálne obrazové a textové informácie, vychádza denne, týždne, mesačne, popr. V iných intervaloch.

123. TYPOGRAFICKÉ PRVKY NOVÍN - 10

124. KATEGÓRIE NOVÍN PODĽA TYPOGRAFICKEJ PODOBY - 4

125. ČASOPIS DEFINÍCIA

Periodický tisk rôzneho formátu (A5,B5, A4,B4 ai), šitý či lepený, tlačený na kvalitnom papieri, prinášajúci aktuálne obrazové a textové informácie, vychádza týždenne, 14denne, mesačne, 6x ročne, popr. V iných intervaloch.

126. TYPOGRAFICKÉ PRVKY ČASOPISOV - 10

1. Titulky, 2. podtitulky, 3. perex, 4. stĺpce, 5. fotografia, 6. popisky, 7. rubriky, 8. paginácia, 9. ilustrácia, 10. farba

127. CIEĽOVÉ SKUPINY ČASOPISU –CHARAK.

Čitatelia a inzerenti

128. ČO SÚ VIZUÁLNE INFORMAČNÉ SYSTÉMY

Sú všadeprítomné. Prostredníctvom nich ľudia cielene komunikujú, a to paralelne. Sú ucelené rady grafických znakov, ktoré vykazujú obsahovú a formálnu jednotu. Pôsobia jednosmerne. Ich pôsobnosť a rozšírenie siaha od dopravy na rôznej úrovni, cez využitie vo vedeckej literatúre a v informačných technológiách až po športovisko olympijských hier.

129. ČO JE ZÁKLADNÝM STAVEBNÝM PRVKOM V.I.S.?

Piktogram

130. VYSVETLI STRUČNE PODSTATU EIDETICKEJ REDUKCIE.

Prevádza sa metódou variácie – vezmeme príklad pojmu, ktorý chcem analyzovať, urobíme zoznam všetkých jeho charak. Znakov, ktoré sa nám zdajú podstatné, a stále viac tieto znaky modifikujeme, až do okamžiku, keď hrozí, že daný pojem stratí zmysel. To čo ostane už nejde ďalej modifikovať.

131. VÝVOJ PIKTOGRAMU – 3 FÁZE

Paleolit (2 500 000 – 9000 pñl) okolo 20 000 vznikajú skalné kresby

Mezolit – (9000 – 5000 pñl.) okolo 8300 zjednodušené skalné kresby

Neolit – (5000 – 1000pñl) dokončuje sa vývoj piktogramu

132. KDE SA OBJAVUJÚ V NEDÁVNEJ HISTÓRII PIKTOGRAMY AKO KONEČNÝ STUPEŇ VÝVOJU PÍSMÁ?

U severoamerických indiánov (piktogram na byvolej koži) – list prezidentovi USA

133. ČO JE SEMIOTIKA

Veda o znakoch a znakových systémoch

134. ČO JE ZNAK - DEFINÍCIA

Je niečo, za čím sa skrýva niečo iného a existuje niekto, kto si takýto vzťah uvedomuje

135. ČO SÚ ZNAKOVÉ SYSTÉMY - DEFINÍCIA

Súbor znakov.

136. ČO JE SEMIÓZA?

Znakový proces, ktorého základnými činiteľmi sú znak, jav ním označovaný a užívateľ znaku. Je to proces, pri ktorom priradíme k nejakému pojmu, predmetu, javu, udalosti alebo osobe príslušný znak.

137. ČO SÚ MOTIVOVANÉ A KONVENČNÉ ZNAKY?

Medzi znakom a tým, čo označujeme, môžu byť rôzne vzťahy. Ak je to vzťah podobnosti, alebo logickej súvislosti, hovoríme o motivovanom znaku.

Pri prípade, keď je vzťah náhodný, tak je to konvenčný alebo arbitrárny vzťah.

Piktogramy sú motivované znaky.

138. STABILITA ZNAKOV A ZNAKOVÝCH SYSTÉMOV (3 DRUHY A PRÍKLADY)

1. relatívne stabilné – Morseova abeceda, mendeleejevova tabuľka chemických prvkov, abecedy, notový zápis

2. premenlivé – živé prirodzené jazyky, slovná zásoba, výslovnosť

3. inštitucionálne menené – prirodzené jazyky, gramatika, pravopis, dopravné značky a ďalšie V.I.S.

139. ČO JE DIADICKÁ SEMIOTIKA, KTO JU PRVÝ VYSLOVIL? VYSVETLI PRINCÍP

Jazyk ako systém znakov sa skladá z 2 častí – označujúceho – signifikant (napr. akustický obraz) a označovaného – signifikát (pojem). Ferdinand de Saussure

Semiotika sa díva na piktogram ako na **znak**. Dalo by sa odvodiť, že piktogram ako znak se také skládá z označujúceho – **graficky stylizovaný obraz** (záznam) a označovaného – **obraz reálného predmetu** (predstava, pojem).

Saussure definoval také základní principy znaku:

1/ princip arbitrárnosti znaku; vztah mezi označujícím a označovaným je libovolný (arbitrární). Arbitrární jsou konvenční znaky. Nejsou to jen slova či znaky písmen, ale také dopravní značky (zákazy); arbitrární jsou i barvy v informačních systémech apod. Podle Pierse sem patří i *symbols*.

2/ princip lineárnosti znaku: označující v jazykovém znaku probíhá v čase (v jedné dimenzi; řetězení); písmo je také lineární, ale také zároveň plošné (2D). Jiné znakové systémy kombinují více dimenzí: např. dopravní značky (prostorové umístění, tvar, piktogram).

140. ČO JE TRIADICKÁ SEMIOTIKA, KTO JU PRVÝ VYSLOVIL? + 3 STUPNE

Triadická koncepcia semiotiky je založená na vzťahu objektu, znaku a interpretanta (určenie vzťahu znak - objekt). Charles Sanders Pierce

Interpretant – symbol – referent

141. ČO SÚ IKONY?

Znaky založené na podobnosti. 3 druhy:

Obrazy – optické, sluchové, čuchové, chuťové

Diagramy – zobrazujú štruktúru najrôznejších zobrazovaných javov najrôznejšou formou

Metafory – sú založené na podobnosti a prenesení významu

Nás zaujíma ikona vo vizuálnej komunikácii.

142. ČO SÚ INDEXY?

Znaky odkazujúce na jednotlivý predmet, udalosť, alebo jav. (stopa v piestku odkazujúca na človeka alebo tanec, tanec včiel predávajúci informáciu o strave), štylizácia, piktogramy a obrazové značky

143. ČO SÚ SYMBOLY?

Konvenčné znaky, najvyšší stupeň štylizácie, dôsledná abstrakcia, kde k pochopeniu významu je potrebná konvencia, matematické a iné vedecké symboly, náboženstvo, rozprávky a sny.

144. ČO VYJADRUJE POJEM SYNTAKTICKÁ VYVÁŽENOSŤ PIKTOGRAMOVEJ RADY?

Piktogram je základným stavebným prvkom V.I.S., je článkom piktogramovej rady. Preto musí mať určité vlastnosti, ktoré sú spoločné všetkým piktogramom tejto rady. Piktogramy musia byť tematicky rovnocenné. Všetky piktogramy musia vykazovať rovnakú mieru štylizácie. Eidetická redukcia prebieha u každého piktogramu s ohľadom na ostatné piktogramy celej rady. Eidetická podstata je rovnaká.

145. PREFABRIKÁTY A RASTRE - POPIS

K dodržení jednotného grafického stylu piktogramové rady pomohou i **skryté rastry**, do ktorých umisťujeme **prefabrikované i neprefabrikované grafické prvky**. Prefabrikáty (předvyrobené a standardizované prvky) nám uľahčí práci tam, kde sa v zadaniach objavujú obdobné a zastupiteľné reálne motívy (např. časti ľudského tela). Je to iná práca, než tvorba klasického piktogramu podľa metodického postupu, aký zde probíráme. Je to jakási **animace** prvků v dané ploše. Dobrým příkladem jsou informační systémy některých olympijských her a informační systémy ve zdravotnictví. Rastry však nejsou vždy podmínkou.

146. OCHRANNÁ ZNÁMKA – CHARAKTERISTIKA A ZNAČENÍ

Grafický symbol jako zástupný symbol firmy, je nositelem její činnosti a tradice a pretože predstavuje značný majetok, treba ju chrániť – proti zneužitíu a zmenám.

Proti zneužitíu - Registered, Trade mark

Proti zmenám – grafické manuály.

Ochrana proti změnám a zneužití. To první ošetřuje autorský zákon a pevně stanovená smlouva s grafika s objednavatelem, to druhé obchodní zákon. Registrace na patentovém úřadě by měla být samozřejmostí.

147. OBRAZOVÁ ZNAČKA – SYNONYMUM A DEFINICE

Piktogram – 1. stupeň ve vývoji písma, dají se vysledovat při vzniku každého písmového systému.

Definice – Piktogram je stylizovaný obrázek reálného předmětu. V současnosti je základním prvkem vizuálních informačních systémů.

148. PÍSMOVÁ ZNAČKA – SYNONYMUM A DEFINICE

Logotyp

149. ZÁKLADNÉ FUNKCIE ZNAČKY A LOGOTYPU

Prostřednictvím značky či logotypu, alebo ich kombináciou sa väčšina organizácii identifikuje s okolím. Značka sa chová ako zástupný symbol, ktorý vyjadruje činnosť firmy, predáva informáciu o firme, je deklarovaným a nezameniteľným reprezentantom firmy. Značka sa stáva súčasťou jednotného vizuálneho štýlu, keď do hry vstupuje celá rada ďalších aktivít (firemná farebnosť, obliekanie firmy, prezentácia výrobkov či služieb).

150. KRITÉRIA KLADENÉ NA DOBRÚ ZNAČKU – ASPOŇ 6

Originalita, jednoduchosť, zapamätateľnosť, jednoznačnosť, B&W prevedenie, plastické prevedenie, vyrovnanosť grafických prvkov, dokonalosť grafického prejavu, aplikovateľnosť v rôznych materiáloch

151. OCHRANA ZNAČKY – SPÔSOB, POPÍŠTE 2 DRUHY, ZÁKONY

Proti zneužití na patentovom úrade – potom je opratrená symbolmi R alebo TM

Proti zmenám chránený podmienkami v grafickom manuály – tam by mali byť konštrukcie a kodifikácie značky.

152. PREDCHODCOVIA ZNAČKY

Heraldika, Monogram, Cejchy, Piktogramy, Hospodářské značky, kamennické značky

153. POPÍŠ TISK Z PLOCHY A VYMENUJ 3 GRAFICKÉ TECHNIKY

Tlačíacie prvky prijímajú farbu a odpudzujú vodu, netlačíacie naopak.

Offsetový tisk, litografia (kamenotisk), svetlotisk

154. POPÍŠ TISK Z HLOUBKY A VYMENUJ 3 GRAFICKÉ TECHNIKY

Tisknouce prvky jsou různě hluboko vyhloubená či vyleptaná místa. Hlubokým místům v tisku odpovídají hluboké tóny, nízkým místům odpovídají světlé tóny. Tónový rozsah řídí množství nanesené *transparentní barvy*. *Netisknoucím prvkem* je dokonale rovná (rotační) plocha zbavená barvy pomocí speciální přiléhavé *stěrky*.

Heliogravura

Hlubotisk

Ocelotisk, suchá jehla, mezzotinta

155. POPÍŠ SIETOTLAČ A AKO SA VOLÝ GRAFICKÁ TECHNIKA

Tisknouce prvky jsou nevykrytá místa na sítu, netisknouce prvky jsou vykrytá místa na sítu. Síto je potaženo na světlo citlivou želatinovou vrstvou. Ta se, po přiložení masky (plochého filmu s kresbou), osvítlí. Osvícená místa se zpevní, neosvícená místa se následně vyplaví vodou. Po usušení je síto připraveno k tisku.

Grafickou techniku tisku přes síto nazýváme serigrafie

Techniky dělíme podle způsobu přípravy sítotiskových šablon na:

obkrývací techniku,

vymývací techniku,

vyřezávací techniku

a techniku s použitím citlivé vrstvy.

Dále pak na **jednobarevnou** a **vícebarevnou**

156. POPÍŠ TISK Z VÝŠKY A VYMENUJ 3 GRAFICKÉ TECHNIKY

Tisknouce prvky jsou vyvýšená místa, která se při navalování barev dostanou do styku s barvou a při vlastním tisku se dostanou do kontaktu s papírem, *netisknouce prvky* jsou místa výrazně nižší, která se při navalování barev nedostanou do styku s barvou a při vlastním tisku se nedostanou do kontaktu s papírem.

Kamenoryt

Dřevořez

Ražená technika (šrotový tisk)

Dřevoryt

Linořez a linoryt

157. 3 ZÁKLADNÉ SEMIOTICKÉ STUPNE ŠTYLIZÁCIE ORNAMENTU A ICH VÝZNAM (3 VETY)

ikon (naturalistický motiv zobrazení reálného předmětu)

index (vyšší stupeň stylizace, např. egyptský ornament - vodní lilie)

symbol (nejvyšší stupeň stylizace, důsledná abstrakce, kde k pochopení motivu je třeba znát "abecedu", např. dopravní značky).

158. 3 FUNKCIE ORNAMENTU

Zdobná, významová, praktická

159. ROZDIEL MEDZI DEKOROM A ORNAMENTOM. ČO JE ORNAMENTIKA?

Dekor – Jednotlivý zdobný prvek doplňující součást jiného díla

Ornament – Násobek zdobného prvku vzniklý opakováním podle daných pravidel

– Je vždy spojen s dílem a je začleněn do jeho struktury

Ornamentika - sústava ornamentov príznačným pre určité obdobie, kultúrni okruh, štýl, školu. Je to i činnosť, ktorá sa zaoberá ornamentom teoreticky i prakticky.

160. DELENIE ORNAMENTU PODĽA MOTÍVU – DRUHY A PODDRUHY

a/ geometrický ornament

Geometrické ornamenty se skládají ze základních geometrických obrazců nebo jejich částí: bod, úsečka, obdélník (čtverec), elipsa (kruh), trojúhelník a jejich modifikace. Nejtypičtějšími zástupci jsou *vlnovka*, *perlovec*, *meandr*, *provazec*, *pletenec*, *pila*, *ozuby*, *bobule*, *diamantový řez*, *mořská vlna*, *mřížka* aj.

b/ přírodní (naturalistický) ornament

Přírodní ornamenty se dělí dále na *lidské* (figurální či antropomorfní), *zvířecí* (zoomorfní)

a *rostlinné* (vegetabilní). Provedení ornamentu může jít od naturalistického pojetí až k pojetí vysoce stylizovanému (schematizovanému).

Nejtypičtějšími zástupci přírodního ornamentu v historii i nedávné jsou *palmeta*, *akant*, *listovec*, *feston*, *girlanda*, *mušle*, *rokaj*, *boltec*, *slunce*, *oliva*, *gingo bioba*, *kouřová křivka*, *maskaron* aj.

